

درگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم و صنعت مجموعه سی

برنجی سنه: ایکه نچی جلد

نومرو: ۲۳

۲۰ مارت ۳۳۸

عمر سیف الدین بك

عمر سیف الدین بك اولی ایکی سنه اولیور . بویکی سنه ایچنده بوتون احباری، برچوق محررلر وشاعرلر اونك حقنده برچوق شیلر سوبله دیلر ؛ حکملر ویردیلر . لکن هیچ بری عمر سیف الدین بكك محررلكنی ، حكایه چیلكنی بزه آكلاته مدی . بكون محرر عمر سیف الدین بككن زیاده دوست عمر سیف الدین بكی ، معلم مهر سیف الدین بكی وادما كولن عمر سیف الدین بكی طانیورز . شو صوك زمانلرده گلش ، كچمش برچوق تورك محررلری وشاعرلری ایچنده عمر سیف الدین بك کی برزمهر طرفندن صقیجه طوتولان ، غسه نیلن ، حق سوبلن محرر بك آزدرد . فقط بوسویله ، بو طوتوله عمر سیف الدین بكك احبارلق وباره ناك طرفیدر . بونك سبی ، عمر سیف الدین بكك حیات قابلیتك ، نشسته نك وئیز دوستلنك محررلكنندن دها قوتلی وواسیدر . شمدی به قدر هرکس بوکور حیاتی ، بوتیز دوستانی ، بوفضله نشسته کی کوردی ، اونی سودی ، اونی آكلادی . بالکزنصنعتی ، دوستلندن واییدن آیراییلن برقاچ کزیده محرر وشاعرلرک عمر سیف الدین بكی یازبله ، سوزله بزه محررلکی طرفندن آكلاتدی . یعقوب قدری ، عمر سیف الدین بك ایچون چوق آفاق ، چوق بسط بر محرردردیور . طن ایدرسم حکایه کی عمر سیف الدین ده قیسه حق بو قادر آكلاتیله بیلیر . عمر سیف الدین بكك صنعتته داتر شوسطرلری بازارکن اوکده بوباب ، حرم کی اثرلریله ، برچوق کوچك حکایه لری دوروبور . بونك برچوغنی ، هله کوچکارخی انشدارلری زماننده اوقومشدم . شوبله دوشوشیورمده بو حکایه لرك برچوغنی یته خاطرلایورم . مثلاً دما طاشلرنده کی دانا افندی ، هاتقندن برصداده کی عمادالدین افندی وداها بونلره بکزر عمر سیف الدین بك قهرمانلری کوزمك اوکته کلپور . فقط نه به بیام ؟ بوتخطرم ، برقاچ سنه اولکی ضابطه وقعه سنی خاطرلایشم کی . یعنی فصل او قودیم ویا کوردیم بر وقعه یی بكون خاطرمد قلابیلجك اساس قسارلیله ، ساده وقعه حالنده دوشونه بیلورسم عمر سیف الدین بكك طاشلرنده ، بانوتی ده ، جساتی ده ویا خاطرلایورم . بو خاطرلایشم ، ادبی بر اثره عائد یادکی ، فکر ، حس ، حیرت ، هیجان حالنده دکادر . ساده اولوب بیتن اسکی بروقه نك دماغه عائد ضررسز ، قورقوسز برخاطره سیدر . محررک الكوزلر حکایه لرندن اولان اوآجیل « بیاض لاله » بیله بویله در . بو حکایه کوزلارکنی ساده موضوعندن آلمشدر . بوقیسه

ایندی . حتی پادشاهك اوقدر امنیت واعتمادی بباب ایندی که همان بوتون سفر هایونلرده یاننده بولونوردی . بچم سفرندن تورك پادشاهی بغدادی ضبط ابله عودت ایدرکن برابرند (یعقوب بن یوسف طائوس) اسمنده عالم بر موسوی ابله استانبوله کتیردی . بویعقوب بن طائوس کتاب مقدسی عجمه به ترجمه ایتمشدی . مؤنیز (موسی) هامون ، ادبیاته وعلمه چوق دوشکوندی ، برچوق اثرلرك طبعته دلالت ایتمشکی کی بو عجمه ترجمه یی ده طبع ایتمشدی . قانونی سلطان سلیمان زماننده ، موسویلرك بر « کباب » سی اولدی که بو ذات سرابه سر بسجده دخول ایدر وعدالت احتیاجی اولدنی زمان پادشاهه عرض ایدردی . بو حال بالکزن استانبوله کیرله مخصوص دکل ، کنیش امپراطورلرك هرکوشه سمنده اولان بیتن ، والیر ، باشلر حقنده ویا روملر ، بوازارلره قارشی دینداشرلنك حقوقي محافظه ابله مکلفدی . شرق موسویلرینه عائد یازی یازان و قاراقانونی سلطان سلیمانك موسویلره قارشی معامله سنی تحسین ایتمکده ودرست بولمده منفقدلر . پادشاه ، اوچ عصرندن بری خراب اولان طبریه ابله قدس شریف سورلرینی تجدیداً احیا ایتمشدی . حتی شهر مقدسك قاپلرندن رینه « شارخی اسرائیل » ذیلدی ومحافظه سی موسویلره تودیع ایدلدی .

پادشاهك مشاورلری میاننده بولان بن یحیی نك بر موسوی اولدنی ده فیددن کندی آله به بچم . بالکز روملر برایی کره قانونی سلطان سلیمان زماننده . موسویلر علیه قانقدیلر وخیلی انتریقه چوریمکه چاشدیلر . بونلرندن بری آناسیه ده اولدی : روملر موسوی نلله سمنده تجارتله مشغول بر آدمی کیرله دیلر وبونك غیوبندن یهودیلری مشغول طومعه قانقدیلر . آناسیه قاضیسی حل دعوا ایچون مسلمان آله آلدی . روملر ساخته لکل دعوائی قازاندیلر . وموسویلر اعدام اولندی . بواعدام اولانلر میاننده مشهور طبیب یعقوب ابن ایوب (۱۰۴۵ - ۱۱۰۰) واردی .

برقاچ کون موکرا بر موسوی غیب اولان رومی کوردی ، طانییدی ویا قالاچه حضور حا که چیقیدیلر . حاکم شرع کندی قارشی بو حبله به توسل ایدن روملری تجزیه ایتمی .

طوق بوکا بکزر بروقه توقات دده اولدی . سلطان سلیمان بوققه لر خبر ویرانجه پادشاه متأثر اولدنی بردها یهودیلرك خورسز باراننده چوق قنی ویا ایکنه لی فیچی کی باطل سوزلره واقع اولدنی اتهملره علی العاده محاکمه دکل ، بالذات سرایده باقیله جفته داتر بر فرمان هایون اصدار ایتمی .

الباس

عجلر مملکتی ترک ایدر ایتر مصر عربلر لته دوشدی . وبوبش عصر سورن حاکیت اشناسنده ، کرک بغداد خیایه لری زماننده وکرک فالعیون اداره سمنده موسویلر مهم وظیفه لر کوردیلر .

خلیفه حضرت عمر اسکندریه ده (میلادی ۶۴۰) قرق بیک موسوی بولدی . بونلره حقوق وامیازات بچن ایتمی . حتی سکه ضربی بونلرندن بعضیلرینه ویردی .

عرب مدنیته بوتماس نتیجه سمنده موسویلر برچوق تدقیقات وتبعانه قوبولورق قیمتدار عالمر بتشدیریلر .

ساده بن یوسف (۸۹۲ - ۹۴۲) فیومده دوغدی . عربجه برچوق اثرلر یازدی که آزلرنده (افکار واعقاداته داتر) اولانی ک مشهوری در . یته بو آدم عبرانی لسان وصرفتی علمی تدقیقرله حیا ایدرجه سته تأسیس ایتمی . کتاب مقدسی ابلک دفعه اولدنی عربجه ترجمه وموسوی الهیاته فلسفه یی دخال ایتمی .

بونك معاصرلرندن اسحق اسرائیل ، (۹۴۰ ده وفات) مصر قاطیلرلنك خاندان طبایقی ایضا یتمی . بو عا ک عجمه دن مختلف لسانلره ترجمه ایدیلن اثری طبابت تکلمنده بڑا تأثیری حازدر .

حکیم بامرالله (۹۹۴ - ۱۰۲۰) که بر مورخ کندیسی شرق قاطیولای دیبه توسم ایدر موسویلرك راحتی ابلک اخلال ایدن حکمدار اولوب کندی الوهیتنه ینامیان ، ایمان ایچان هرکسی چوق خجیع عافیلره دوچار ایدردی . بو حکمدار ، موسویلری بونلرنده بر دانا شکلی طاشیغه ، باشلرنده ووردلرخی اخبار ایچون چغراق بولوندریغه اجبار ایتمی . برچوق سیناوغولری تخرب ایتدیردی قاهره ده کنی ده آتسه ویرردی .

بونك فورقونخ خاطره سنی سیلان ایوبی سلطانلرلنك رنجیسی اولان صلاح الدین اولمندی . قرون وسطی نك ک قهرمان ، اک عادل بر حکمداری اولان صلاح الدین بوینک طیبی (هبة الله ابن الجامع) یهودی ایدی . شهبه سزکه عاتلی حاکمیتنه قادو کچن دور اشناسنده ک مسعود دور صلاح الدین ایوبی زمانیدر . بوندن سوکره بحربه سلطانلری وسائر زماننده شایان همت هیچ برشی ظهور ایتمه مش و ۱۰۱۷ ده اوزر سلطان سلیمک مصر فتی اوزرنه بورا موسویلری ده آرتیق تورک تاریخنه مال اولملردر .

*

یاوزر سلطان سلیم زماننده سرای دوقنوری صلاح برغرناطالی اولان یوسف هامون دی . پدری موسی اساساً اولاد واحفادینک تکالیف امیریه دن سقتانسه داتر فرمان هایون آلمشدی . یته بو عا لده دن مؤنیز هامون قانونی سلطان سلیمانك طبایقی ایضا

حکایه

قیرمیزی مهر

ما بعد (*)

دوغروسو یله مدیکم طنباه حیرت ایچنده بربرینه باقه فالهیلر؛ تازه هر زمان یادی کی رفیقنک بوینه آتیلدی، قیت قیرمیزی و آغلار برحاله دیزلرنده او طور مقصود استعجال ایدی. رفیق قوللارنده اونی قوللیجه صیقارکن، کوردم که، کوزلرندهده یاش واردی. بکا آئی اوزاتدی و صولغون چهره سی بوس بوتون صولدی. کنج قادن زوجنه خفیف سسله لایقیدی- سولیه یوردی. آرقه یه دوغرو طاراعش صاچلری بردنبره دوریلن یوماق کی داغلی، آجیق رنک صاچلری اووزلریک اوستنه دوکولدی. چونکه قادن بالیق کی اویناقدی. آه اوصاچلر، کوروش اولیدیکن، آلتون کیدی.

ده لیقالی زمان زمان رفیقهنک آلتی توبه رنک، بهر کی ده آغلایرق خفیف خفیف قونوشمه لرنده دوام ایدورلردی. بونی صبر سزلاندیردی. نهایت: — ناصل، ایشکزه کابورمی؟ دیدم.

ده لیقالی:

— لکن... لکن... قاپدان... چوق لطف کار سکر... اما منفعلله برلکده یاشایه ماز سکر. دهرک کوزلری ایدوردی.

— نه یادیکنده فی ایدور سکر، بونی بن بیامورم، دیدم، جا کز استرسه برکون سولر سکر، یاخوده هیچ سولیه من سکر. وجدانکز ثقت آلتنده دکل کی کورونیور سکر. اهنم که سزدن آغیر نهر یایدم. آلدیر مایک، زوالی بیکنه اهلر. مثلاً تحت محافظه مده بولندیکن مدت سزی صالیور هم، بونی بکله مایک. ایکی کوکرچین کی بوونکیزی کسرمده بو اولاز. اما اهلولری آتدیمی نه آمیرال طانیرم، نده برشی.

ده لیقالی او زمانلرده یاپیلدی اوزره بر آز پودرلی اولسه رغماً ایدر یاشنی مایوسانه صالایرق سوزه باشلادی:

[*] «درگاه» نومرو: ۲۱، ۲۲.

عمر سیف الدین بک «آبک تقدیری» کی بر قاج منوره سولیه منظومه سی خاطر لایورم. بو منوردرلی و منظومه لری حکایه لرده بولایم زنجیری قوتله شد بر سولر. بالی که عمر سیف الدین بک حساسیتی، هوز اندوزنا بولامش چوقوق حساسیلری کی یارم وجایلر بر حساسیتدی. اوستنده بو بیجم حساسیلره خاص بسیطک، آقا قیلک و قوت سزک دورور. بوتون بوسولیه دیکم سوزلردن شونقیجه چی رزکه عمر سیف الدین بک بر حکایه جیدی. فقط صنعتکار دکلادی. حکایه لری ساده حکایه دی. فقط صنعتک چرچوه سی ایچنه کیرن بر بدیع دکلادی.

فوزی لطفی

صنعت عائد کری طرفی مهیلدر. اگر بر آز دهها دوزگون افاده ایله یازلمش اولسه یدی مهاجرین مدیرینک تجایع لیسته سی اولان اوقانی سیاه کتابی ده عمر سیف الدین بک «بیاض لاله» سنه بکزدی. عمر سیف الدین بک حکایه جیلکده تخفاه اوزهن و قارنی کولونج شیلرنه مشغول ایتک ایسته بن بر محرردر. هن هن بوتون حکایه لریک قیافتی کولونجدر. فقط ایچی، اساسی کولونج اولفدن چوق اوزاندر. حتی غیمدر. عمر سیف الدین بک و عمر سیف الدین بک قارلریله تقدیر کارلری اصل بونظه ده یا کیلورلر. بونظه ده محرر، کندنی هیچ آکلاهی مدینی کی، فارمه محرری آکلاهی مامشدر. عمر سیف الدین بک حکایه لری اوقویان بیجه کنجلر بیلم که بو حکایه لره هانکی سی خاطر لایسه لر، تکرار تازه برقهقه براقیلر. قاره داما داشلرینه، جسارته، نوحاف برظلمه مضحک دیور. حالوکه پسکدن یاپیلان داما طاشلری زورله بوتان دانا افندی به کولک، اوچان عماء الدین افندیکن قارشیشنده اکلنمک، اولوم قارشیشنده کولکدن یانغین قارشیشنده اوینامدن داها کولونجدر طن ایدرم.

عمر سیف الدین بک دوغرودن دوغرویه بر قاج آجلی حکایه سی خاطر لایورم. باقون کی، بیاض لاله کی... بو حکایه لر، قارنک کولونج بولدی بر چوق حکایه لر دن داها کوزلدر. بونکله ثابت اولور که عمر سیف الدین بک کندنی زورله «مضحک» به قاپدریمه صنعتن غیب ایتشدر. اعتراف ایتل که اساساً عمر سیف الدین بکده صنعت نامه هن هن برشی بوندی. فقط آجیده بر آجیق کندنی کوستر یوردی. کولورمک مراقی، کولک ابتلا سی بو برازی ده یوق ایدی.

عمر سیف الدین بک خلفی کوروش بر محرردی. بومراتنی حکایه ایچنده ضرب مثل سولیکله، سوز لریک بر چوغنی قونوشمه لساندن آلتان قلیشه لرله افاده ایتکله تطبیقه قالیقشیردی. صوگراده یازیلری خلفه قادر ایدر بره چی برده روحی و کوزلایکنی ایدروردی. بو یوزدن درکه صنعتی دوشوردی، بابا غیلشیردی.

عمر سیف الدین بک خلفی اولدینه کوره هرشیدن اول «ایده آلیست» اوللیدی. کورونوشده ده اولیه ایدی. فقط بو کوروش ایده آل هرکون، آقسام قرا کاغنده سون، کوندک فانی آرزولر کی بسیط واحترام سزدی. حتی اوقادار احتراسمز و قوت سزدی که عمر سیف الدین بک ایده آل حسرتی چوق کره لر، برتسمه، بر آلاهی فدا ایدی. قوتی بر ایده آلیست «یا کز آه» ده کی، خلق ایمانه، مسلمان اعتقادینه عمر سیف الدین بک کوزلریله باقه ماز. بو محرر، عادتا قوته، عظمت، کوزلایک دشمنش کی هپنی کولونج کوسترمه، چیرکین بولمه چالیشیردی.

— توبله طن ایدورم، بزی طایفه چالیشمق تهلکله لیدر. کولوروز، چونکه کنجر. مسعود کورونیوروز، چونکه بربریزی سولوروز. لکن آتی دوشوندیکن زمان بک فنا لظه لر کچر یورم وزوالی (لور) مک نه اوله جغنی بیلدورم. کنج قادیکن باشنی کوکسی اوزرنده تکرار صیقرق:

— قاپدانه سولیه حکم شی بو ایدی، دکل یاوروم؟ دیدی، سزده عینی شیئی سولیه به حکمیدیکز؟ پیروی آلم، قالدیم. چونکه کوزلریک یاشاردینی حس ایدورم، که بو خوشمه کیتز: — ددیکنکز صوکر آکلاشیلر، دیدم، اکر بوتون مادای تعجیز ایدر سه شید بک یازده حاضر بولمامشی اقتضا ایدور.

قادیجیز قالدی. آزارلانی بر چوق کی قپ قیرمیزی و کوزلری یاشله ایصلاندی. اصیلی ساعته باقورق:

— باقسه کز آ، دپوردی، سزده هیچ دوشونیور سکر، هانیا مکتوب؟

او بونی سولر سولر، ایچمدن برشیکن یی زورلادینی حس ایتدم. تپم آغیر کی اولدی. الی ماشاه، دیدم، بن هیچ ده دوشونیورم. اشته خوش برایش. بر درجه عرض شلی کی کچدکه، کندنی دکره آغدن باشقه برشی قالاز. مادام که بو یاوروجاق بو مکتوب بلاسی خاطر منه کیتدی، هر حاله طالعز یاوردر!

در حال بحری خریطه به یاقدم، داما الک آشاغی برهاته من اولدینی کورونجه فکر مسترخ اولدی؛ فقط بیام ندن قلم اولادی.

— ایشک اساسی، دیدم، (اطاعت) خصوصنده دیره کتوار میرین قیرین دیکلیدور. نه ایسه بوسفر فرقه واردق. زمان اوقادار چوق کچدی که مکتوبی اونوتدم کیتدی.

اشته، اوچیزده کوزلری بزی قالدیرق، صانکه مکتوب لاف سولیه جککش کی باقه قالدق.

بکا ک زیاده تأثیر ایدن شو ایدی: منفسدن نفوذ ایدن ضیا ساعتک جا کانی آبدیلاتیور، بووک قیرمیزی مهر ایله دیکر کوجوکارینی آتش ایچنده ک برچهره ناک خطر ملی کی کوستر یوردی.

بن مسافر لری اکلندیرمک ایچین:

— انسانک بولری کورونجه قفادن فیرلامش کوز دبه چی کایور.

ده بیجه کنج قادن:

— اووو... عزیزم، قان لیکلرینه بکزه یور.

وقوجایی ده اونی قولاری آلتنه آلهرق:

— حام سنده، لور!.. نکاح دعوتیه سنه

بکزه یور. کلکیز، دینله نکز. بو مکتوب ندن سزی اشغال ایدور؟

ددیلر وایکیسی بردن بر جادی طرفدن تعقیب

ایدلش کی قاچرق قاپدان کوروسنه چیدیلر.